

Strategi för hållbar besöksnäring i Jönköpings län 2023–2030

Kortversion

Förord

Jönköpings län är en del av Småland som erbjuder besökare ett rikt utbud av upplevelser för alla sinnen och alla smaker. Den lockande och goda livsmiljön kommer också invånarna till del. I den regionala utvecklingsstrategin finns visionen att Jönköpings län ska vara Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga region år 2035. Det är en viktig målbild för länets första regionala besöksnäringstrategi.

Besöksnäringen spelar en nyckelroll för att Jönköpings län ska bli den bästa platsen att besöka, bo, leva, verka och flytta till för alla. Genom en fin och nära samverkan med länets kommuner och andra aktörer har Region Jönköpings län och Smålands Turism AB tagit fram denna besöksnäringstrategi. Vägen framåt är fortsatt samverkan. Tillsammans stärker och vidareutvecklar vi länets attraktivitet på ett hållbart och inkluderande sätt.

Målen och prioriteringarna i strategin ska bidra till en livskraftig och innovativ besöksnäring i hela länet. Kommunernas varierande storlek ger olika förutsättningar och behov av stöd för att genomföra insatser kopplat till besöksnäringen. Den regionala organisationen ska ge det stödet, inte minst genom att samordna arbetet, synliggöra insatserna och vara en proaktiv part i genomförandet av besöksnäringstrategin.

Regional samordning och lokala insatser ger utvecklingskraft och mervärde i det gemensamma arbetet med en hållbar besöksnäring i Jönköpings län.

Juni 2023

Kerstin Hammar
Ordförande nämnden Arbetsmarknad,
näringsliv och attraktivitet

Karin Hermansson,
Regional utvecklingsdirektör
Region Jönköpings län

Helene Berg
VD, Smålands Turism AB

En strategi för besöksnäringen i Jönköpings län

Det här är en kortversion av den första regionala besöksnäringstrategin för Jönköpings län. Besöksnäringstrategin är framtagen av Region Jönköpings län och Smålands Turism i nära samverkan med länets kommuner och andra aktörer.

Besöksnäringen utgörs av en rad olika sektorer och aktörer som möter och påverkar besökarens upplevelse i såväl planeringsstadiet som under och efter besöket. Där ingår hotell, restauranger, handel, transportaktörer samt turistattraktioner och kulturella platser.

Jönköpings län präglas av ett engagerat civilsamhälle med ett rikt föreningsliv, som bland annat spelar en viktig roll för att bevara och förmedla vårt kulturarv. Föreningslivet erbjuder ofta inkluderande miljöer och mötesplatser som stärker lokal gemenskap och skapar stolthet, vilket också gynnar besöksnäringen.

Sammantaget bidrar besöksnäringen till ett diversifierat näringsliv och hög attraktivitet, centrala faktorer för att platser ska utvecklas. Besöksnäringen leder till lokal och regional utveckling genom investeringar, service, bevarande och utveckling av natur- och kulturmiljöer som förstärker platsers attraktionskraft.

Wallby säteri utanför Vetlanda. Fotograf: Sara Landstedt.

Aktör

Ordagrant betyder aktör "den som gör någonting". Med aktör avses någon intressent inom länets besöksnäring som utför en handling eller verkar i något sammanhang. Inom besöksnäringen finns flera typer av aktörer, såsom näringslivsaktörer, föreningsaktörer, regionala aktörer, kommunala aktörer och nationella aktörer.

Besöksnäringens ekosystem

I denna strategi innebär ekosystemet det offentliga stödsystemet och de aktörer som verkar i och stärker besöksnäringen. Både offentliga och privata aktörer är viktiga i detta ekosystem och samverkar kring platsutveckling för att utveckla attraktiva platser för besökare och invånare. Besöksnäringens ekosystem är komplext och innefattar många aktörer som samarbetar för att skapa en positiv upplevelse för besökare. Även invånare är en del av besöksnäringens ekosystem, då de nyttjar platsens utbud av upplevelsemöjligheter i sin vardag.

Flernivåsamverkan

Flernivåsamverkan är en samarbetsform där flera olika nivåer av aktörer samarbetar för att lösa utmaningar och nå gemensamma mål. Syftet är att dra nytta av olika erfarenheter och perspektiv samt att samordna insatser och resurser för att skapa bättre förutsättningar för samhällsutveckling. Det kan innebära samverkan mellan exempelvis region, kommuner, civilsamhälle och staten.

Strategins mål och delmål

Besöksnäringens ekosystem är starkare genom flernivåsamverkan.

Region Jönköpings län och Smålands Turism ska skapa förutsättningar för starkare partnerskap och stödjande strukturer inom besöksnäringens ekosystem. Det ska ske genom tät dialog och nära samverkan med övriga aktörer i ekosystemet: offentliga aktörer som kommuner, men också kommersiella och ideella aktörer.

Att utveckla en hållbar besöksnäring innebär att utveckla en plats utifrån dess förutsättningar och bärkraft. Upplevelser, kultur och nöje, service, infrastruktur, arbete och kompetens samt bostäder är grundpelare som bygger både attraktion för den som besöker platsen men också ökad livskvalitet för den som bor där. Platsutveckling är ett sätt att arbeta som involverar en bredd av aktörer för att dra nytta av lokal utvecklingskraft i syfte att göra länets platser mer attraktiva.

Delmål 1. Ökad attraktivitet och lättillgängligt utbud

Önskat framtida resultat:

Utbudet av destinationer och upplevelser är mer välkänt, digitalt tillgängligt och attraherar fler människor till platsen.

Regionorganisationen

I den löpande texten kommer begreppet den regionala organisationen alternativt regionorganisationen att användas och står för Region Jönköpings läns och Smålands Turism AB:s arbete med att implementera besöksnäringstrategin och nå dess målsättningar med gemensamma krafter.

Bauers brygga, Jönköping. Fotograf: Day Fotografi.

Strategiska insatser för delmål 1:

Samla, synliggöra och tillgängliggöra länets utbud för ökad attraktivitet i Jönköpings län och för att stärka varumärket Småland både nationellt och internationellt.

Utbudet i Jönköpings län samlas under varumärket Småland, en av besöksnäringens viktigaste tillgångar för att nå ut. Målet är att fånga upp och nå ut med platsernas olika profiler under ett starkt varumärke och omvandla länets teman till starka reseanledningar. Den regionala organisationen stärker länets attraktivitet genom insatser som marknadsför länets unicitet på ett enhetligt sätt nationellt och internationellt.

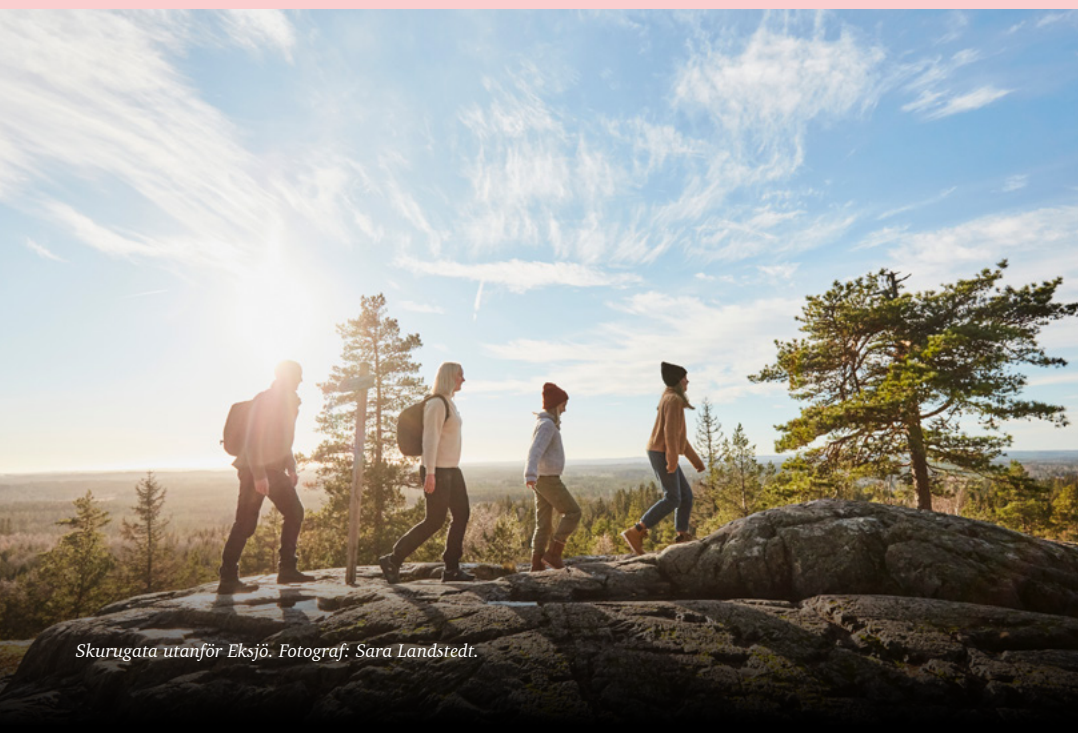
Då många olika parter i besöksnäringen kommunicerar i egna kanaler finns ett värde i att samlas kring gemensamma budskap. När lokala aktörer ställer sig bakom och sprider samma övergripande budskap förstärks attraktionen kring länets gemensamma teman.

Den regionala organisationens roll är att skapa samsyn och utvecklingskraft kring tematik och budskap med koppling till varumärket Småland, destinationernas unicitet och kommunala platsvarumärken. När olika aktörer samarbetar och lyfter varandra stärks flernivåsamverkan och stoltheten ökar i länets besöksnäring.

Delmål 2. Säkerställd kunskapsförmedling

Önskat framtida resultat:

Ekosystemet har ökad kunskap och kompetens och väger in besöksnäringens behov i planer, beslut och genomförande som rör platsens utveckling på bättre sätt.

Skurugata utanför Eksjö. Fotograf: Sara Landstedt.

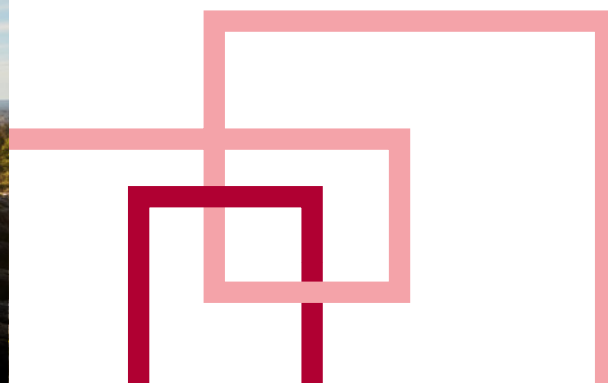
Strategiska insatser för delmål 2:

Säkerställa kunskapsförmedling och kompetensutveckling i besöksnäringens ekosystem för bättre beslutsfattande.

Den regionala organisationen samlar in kunskap och data från omvärlden och sprider detta till alla delar av ekosystemet för en ökad förståelse om platsens utmaningar och potential. Exempel på sådan kunskap är trender, statistik och fakta om besöksnäringen i länet, behov inom turistisk infrastruktur samt arbetssätt och jämförelser med andra framgångsrika regioner i och utanför Sverige.

Den regionala organisationens kunskapsförmedling syftar till att ge aktörerna bättre beslutsunderlag för genomförande och långsiktig planering. Alla parter i besöksnäringens ekosystem får en gemensam och aktuell bild av länets nuläge och framtid att utgå från.

Detta är ett proaktivt arbetssätt som balanserar behoven för besökare, invånare och näringsliv och bidrar till samsyn i planering och genomförande.

Delmål 3. Stärkta resurser för ökad genomförandekraft

Önskat framtida resultat:

Länets besöksnäring har tillgång till mer resurser för samordning och projektfinansiering.

Strategiska insatser för delmål 3:

Nyttja regionala, nationella och europeiska finansieringsmöjligheter för ökad genomförandekraft vid hållbar utveckling av våra platser och vårt utbud.

Den regionala organisationen arbetar proaktivt med projekt och projektfinansiering. Det bidrar till att ekosystemets erfarenheter och projektidéer tas tillvara och omvandlas till bärkraftiga och framgångsrika projektinsatser. Den regionala samordningen minskar intern konkurrens om projektmedel och ger en längre planeringshorisont. Detta bidrar till att fler destinationer och platser kan delta i långsiktiga utvecklingsinsatser som stärker attraktionskraften.

Besöksnäringstrategins insatsområden och tematiska områden lämpar sig väl för projektfinansiering via de system för projektmedel som erbjuds inom Sverige och EU för att initiera utvecklingsinsatser. Utöver att samordna projektinsatser driver Region Jönköpings län också projekt i egen regi för att stärka utvecklingsarbetet. I det arbetet ingår att identifiera olika finansieringsalternativ samt att matcha dem mot behoven i besöksnäringen och dess ekosystem med utgångspunkt i strategins övergripande målbild, delmål och temaområden.

Trästad, Eksjö. Fotograf: Alexander Hall.

Delmål 4. Stärkt besöksnäring genom tjänstedesign

Önskat framtida resultat:

Ekosystemet når framgång genom innovation och tjänstedesign.

Tjänstedesign

Begreppet tjänstedesign innebär att en produkt, tjänst eller process utformas efter kundens eller användarens verkliga behov för att bli mer användarvänlig, effektiv och relevant. En produkt, tjänst eller process som känns bekväm och upplevs göra nytta blir också mer använd.

Vandalorum, Värnamo. Fotograf: Sara Landstedt.

Strategiska insatser för delmål 4:

Öka innovationskraften genom tjänstedesign för ett starkare ekosystem inom besöksnäringen.

Region Jönköpings län har pekat ut tjänstedesign som ett av sina styrkeområden i den regionala smarta specialiseringsstrategin (S3). Kompetens inom detta område minskar risken för att arbete hamnar i organisatoriska stuprör eller återvändsgränder. I stället stärker och förenklar den regionala organisationen samspelet inom sin organisation samt samarbetet med de kommunala organisationerna.

Med tjänstedesign som verktyg kan tjänster och processer utformas efter specifika målgruppers olika behov. Det handlar om att göra upplevelser användarvänliga, konkurrenskraftiga och relevanta utifrån besökarens perspektiv. Det handlar också om att den regionala organisationen ska kunna erbjuda besöksnäringens ekosystem en stödstruktur som präglas av transparens och lättillgänglighet.

I Jönköpings län finns ett unikt system för innovationsstöd genom att Science Park finns representerade i samtliga kommuner. Andra företagsfrämjande aktörer är ALMI samt lokala och regionala näringslivsorganisationer. Den entreprenörsanda som länet är välkänt för är tydlig även i besöksnäringen. Med en satsning på tjänstedesign finns en stor potential att skapa produkter, tjänster och andra innovationer i befintliga och nya kluster, vilket är viktigt för att stärka företagandet och öka länets attraktivitet på lång sikt.

Delmål 5. Stärkt digitalisering och hållbarhet för smart destination

Önskat framtida resultat:

Jönköpings län är en smart destination där hållbar utveckling är integrerad med samtida teknik som förstärker och förbättrar upplevelsen för besökare, invånare och näringsliv.

Smart destination

Med smart avses en hållbar användning av resurser, effektiv offentlig styrning och ett nätverk av kunskapsaktörer. Smart destination är ett förhållningssätt till utvecklingsarbete som är kunskaps- och digitalt drivet, och där hållbarhet och kvalitet för besökare och invånare är viktiga ledord.

Strategiska insatser för delmål 5:

Kraftsamla kring digitalisering och hållbarhet för att vara en smart destination.

Genom att introducera gemensamma regionala arbetssätt stärks medvetenheten kring ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Hållbarhetsarbetet utgår från Agenda 2030, Sveriges miljömål och ramverket GSTC. GSTC står för Global Sustainable Tourism Council och är ett råd initierat av FN som upprättar och förvaltar globala standarder för hållbar turism. GSTC:s kriterier för hållbar turism utgår från fyra huvudpelare; effektiv hållbarhetsplanering, maximala sociala och ekonomiska fördelar för lokalsamhället, framhäva kulturarvet och reducera miljöpåverkan.

Den regionala organisationen kraftsamlar kring digitalisering på olika nivåer inom digital tillgänglighet för besökare och invånare samt genom att utnyttja digitaliseringens möjligheter att samla in och analysera data. Spridning av kunskapen ska tillgängliggöras och kunna förstås, bearbetas och användas av besöksnäringens intressenter.

Filmbyn Småland, Mariannelund. Fotograf: Alexander Hall.

Tematiska områden skapar struktur

Fyra tematiska områden har identifierats som centrala när det gäller produktutveckling för att skapa fler besöksanledningar:

natur, måltid, kultur och evenemang.

Produktutveckling och innovation inom dessa tematiska områden har särskilt goda förutsättningar att stärka länets attraktionskraft och identitet.

Den regionala organisationens utvecklingsarbete och valda tematiska områden utgår från de nationella prioriteringarna och marknadens efterfrågan. Det handlar om att fånga upp länets styrkor, utveckla länets spets och skapa fler profilerade platser, besöksanledningar samt att förädla besöksnäringens produktutbud. Ambitionen är att bedriva ett kommun- och länsöverskridande utvecklingsarbete inom de tematiska områdena i samarbete med övriga Småland.

Natur

Naturen är en av de viktigaste resurserna för turism i Sverige. I Jönköpings län är naturen varierad med skog, sjöar och vattenleder. Här finns Sveriges näst största sjö, Vättern som erbjuder allt från kristallklara bad till möjligheter för fartfyllda vattenaktiviteter. Länet bjuder även på ett unikt biosfärområde och en nationalpark med vild och vacker natur. Här finns också ett äventyrsberg som lockar med skidåkning på vintrarna och cykelaktiviteter på sommarhalvåret. Möjligheterna för utomhusaktiviteter som vandring, golf, paddling, ridning och fritidsfiske är stora och i länet finns mycket att upptäcka för den nyfikna och aktiva naturälskaren.

Den regionala organisationen ska vara drivande i arbetet att ta fram en strategisk plan för utveckling av mountainbike- och rekreationscykling i Jönköpings län samt bidra till att stärka näringslivet med koppling till cykling.

Den regionala organisationen ska vara drivande i utvecklingsarbetet och ta fram riktlinjer samt en regional ledstruktur för Smålandsleden tillsammans med kommunerna. Detta sker i överensstämmelse med det regionala uppdraget kopplat till friluftsliv och det nationella ramverket för vandringsleder.

Västersjön, Jönköping. Fotograf: Sara Landstedt.

Måltid

Måltidsupplevelser aktiverar alla våra sinnen och kombinerar ofta närodlade livsmedel med natur, kultur och design. Det här temaområdet innebär stora möjligheter att förse våra besökare med en inblick i länets kulinariska tradition och människorna bakom den. Genom måltiden stärks relationen mellan besökare och platsen. Goda minnen skapar en vilja att komma tillbaka och upptäcka mer.

Den regionala organisationen ska ta ett samlat grepp om måltidsturismen med utgångspunkt i Jönköpings läns livsmedelsstrategi. Utvecklingsarbetet drar nytta av och bidrar till att stärka varumärket Småland.

Åsens by, Aneby. Fotograf: Emma Ivarsson.

För att stärka kulturen som besöksmål ska den regionala organisationen:

- vara drivande i arbetet med att stärka kopplingen mellan besöksnäring och högkvalitativ design, hantverk och industri.
- stärka den interna kulturdialogen och i samklang med den regionala kulturplanen ta fram prioriteringar för kulturdriven platsutveckling och för utveckling av besöksmål.
- samverka med länets kommuner, besöksnäringens företag och civilsamhälle för platsutveckling kring kultur och kulturarv.
- dra nytta av digitaliseringens möjlighet för att stärka kopplingen mellan kulturarv och dagens samhälle.

Kultur

Jönköpings län är välkänt för tillverkningsindustri, entreprenörskap och design, inte minst med koppling till möbler. Det kreativa kunnandet i länet och platserna för skapande och tillverkning kan utvecklas till attraktiva besöksmål som ger fler reseanledningar till vårt län. Kulturutbudet och kulturmiljöerna i länet stärker länets identitet och attraktion. Kulturen måste vara lättillgänglig för besökare och invånare att komma nära, ta del av och aktivt delta i.

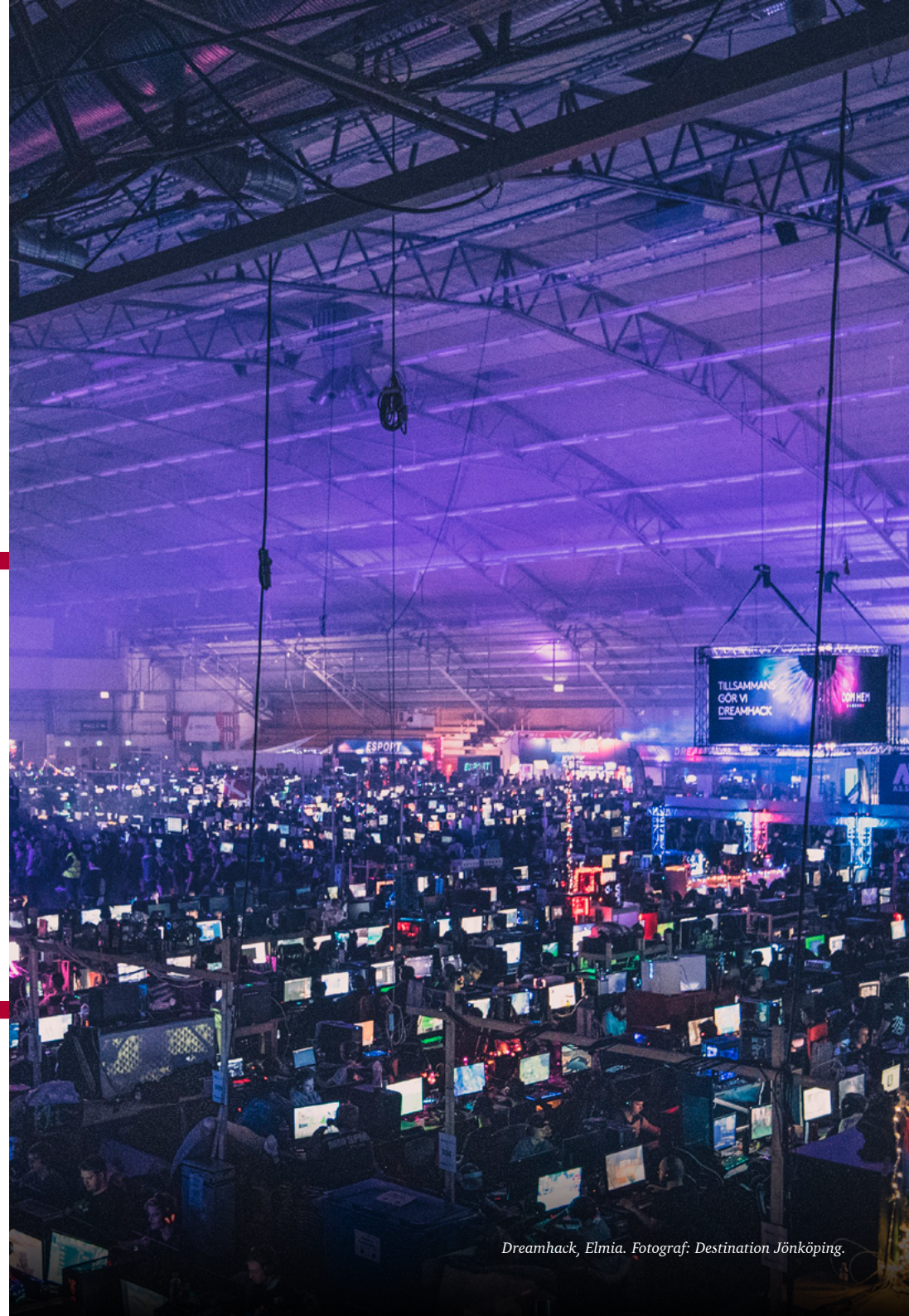
Evenemang

Evenemang skapar uppmärksamhet och stolthet. Jönköpings län utmärker sig genom att vara värd för stora evenemang inom flera olika områden, många med internationell prägel. I länets besöksnäringstrategi innefattar begreppet evenemang även mässor och möten.

Genom evenemang stärker vi länets attraktionskraft både nationellt och internationellt. Evenemang skapar reseanledningar, arbetstillfällen, hotellövernattningar, restaurangbesök, handel och andra minnesvärda upplevelser för såväl besökare som länets invånare. Värdskap för kongresser och möten ger också en möjlighet att attrahera talang och kompetens till vårt län.

För att stödja evenemang som berikar länet och stärker attraktionskraften ska den regionala organisationen:

- bidra i arbetet med att identifiera och främja evenemang och möten i nära dialog med länets aktörer.
- verka för att kunskapsberikande kongresser, mässor och möten kommer till länet utifrån länets styrkeområden.
- skapa förutsättningar för att synliggöra och tillgängliggöra länets upplevelser och platser i samband med evenemang samt att främja hållbart resande kopplat till evenemangen.
- samordna samverkansytor och bidra till en kunskaps- och resursplattform för hållbar evenemangsutveckling i hela länet.

Dreamhack, Elmia. Fotograf: Destination Jönköping.

Strategin är en viktig början

Besöksnäringstrategin anger riktningen för en hållbar utveckling av besöksnäringen i Jönköpings län. Det övergripande målet är att stärka hela besöksnäringens ekosystem genom att jobba tillsammans i flernivåsamverkan.

Detta sätt att arbeta ger förutsättningar för att utveckla hela länets attraktivitet och bidra till att människor vill besöka, starta företag och bosätta sig i länets kommuner. Det ger oss också större förståelse för varandra och våra egna samt gemensamma utmaningar och alla de möjligheter som vi tillsammans har.

I årliga handlingsplaner kommer inriktningen att förtydligas, utvecklas och konkretiseras med utgångspunkt från delmålen och de tematiska områdena. Den regionala organisationen och kommunerna har centrala roller i arbetet och samverkan på flera nivåer kommer att göra arbetet än mer proaktivt, relevant och framgångsrikt för att skapa Sveriges mest hållbara, attraktiva och tillgängliga län.

Ballongfärd ovanför Gränna. Fotograf: Johan Werner Avby.

Region Jönköpings län, Box 1024, 551 11 Jönköping. Telefon: 010-241 00 00. E-post: regional.utveckling@rjl.se. Webb: utveckling.rjl.se/strategier--handlingsplaner/regionalbesöksnäringsstrategi

Omslagsbild: Huskvarnaberget, med utsikt över Vättern. Fotograf: Patrik Svedberg.